

BØRNERÅDETS ÅRSBERETNING 2015 – 2016

FORORD

Vi har i Børnerådet været omkring mange spændende emner i året, der er gået. Rigtig mange børn og unge har gjort os klogere på deres hverdag, og de har fortalt os mange spændende og vigtige ting om, hvordan det opleves at være barn i Danmark. Den viden, som vi har indsamlet og videreformidlet i årets løb, kan du blandt andet læse om i denne årsberetning.

Vi har i år valgt at støve årsberetningsformatet af, og jeg håber, at du får en god oplevelse med denne web-baserede beretning om vores arbejde. Du kan undervejs på de forskellige sider finde links til alle vores udgivelser fra årets løb, og du kan i de små film med rådsmedlemmerne og rådets sekretariat høre mere om, hvad vi har lavet det seneste år, og hvad vi kommer til at lave fremadrettet. Tanken er, at du som læser kan dykke ned i vores arbejde efter humør og behov. Hør fx en medarbejder fortælle om børns møde med Statsforvaltningen på et minut – eller klik dig videre til hele den spændende undersøgelse under temaet *Børns møde med det offentlige system*.

Netop børn i det offentlige system har været et af to store hovedtemaer for Børnerådets arbejde i løbet af året. Det andet har været børn og unges brug af digitale medier, hvor vi har udgivet flere små historier baseret på vores Børne- og Ungepanel, der består af ca. 2.000 unge i 8. klasse. Vi har også spurgt børnehavebørnene i vores Minibørnepanel om deres brug af og forhold til de digitale medier. Børn og unges digitale vaner er meget omdiskuteret og også forbundet med mange myter. Netop derfor synes vi, det er særligt vigtigt, at vi lytter til børn og unges egne beretninger om deres adfærd online.

Under temaet *Børns møde med det offentlige system* kan du læse om vores undersøgelse blandt nogle af de mest udsatte unge; nemlig dem, der er på en sikret eller særligt sikret institution eller i et fængsel. Under temaet kan du også læse om vores ekspertgruppe af unge uledsagede flygtninge og deres møde med det danske system.

Børnerådet arbejder for, at alle børn i Danmark trives og oplever at blive set og hørt. Det arbejde fortsætter i 2016 ved blandt andet at bringe børns oplevelser i den somatiske del af sundhedssystemet frem i en større undersøgelse. I en lidt anden boldgade samler vi en ekspertgruppe af unge, der har optrådt som medicases, samt en ekspertgruppe af børn og unge med erfaringer fra underholdningsbranchen. Vi kommer altså langt omkring i det kommende år – det kan du også læse mere om længere nede på siden.

I denne web-baserede årsberetning kan du også møde det ny-udpegede Børneråd og høre om, hvad rådet planlægger at beskæftige sig med fremadrettet. Slutteligt skal jeg takke de mange børn og unge, der gennem året har bidraget til vores undersøgelser med deres indsigt og perspektiver på de store og svære emner vi beskæftiger os med i Børnerådet. Der skal også lyde en tak til de mange uvurderlige voksne og samarbejdspartnere, som vi har været i kontakt med det seneste år. Særligt skal der lyde en tak til VELUX FONDEN, som har gjort det muligt for Børnerådet at inddrage endnu flere børn og unge i vores arbejde i årets løb.

Per Larsen

Formand for Børnerådet

OM BØRNERÅDET

Børnerådet er sat i verden for at være talerør for børn i Danmark og for at fremme børns rettigheder, udvikling og trivsel. Udgangspunktet for meget af Børnerådets arbejde er FN's Børnekonvention, som Danmark skrev under på i 1991. Børnerådet består af seks rådsmedlemmer og en formand. Det daglige arbejde og den løbende rådsbetjening varetages af et sekretariat. Du kan længere nede på siden se mere om det ny-udpegede børneråd og høre om deres visioner for børneområdet.

Der er særligt to artikler i Børnekonventionen, som har betydning for Børnerådets arbejde. Det er artikel 3, der pålægger samfundet at sikre barnets tarv, når der træffes beslutninger om børn og unge, og artikel 12, hvor det hedder, at børn skal inddrages i forhold, der vedrører dem. Derfor består meget af Børnerådets arbejde i at inddrage børn og unge og indhente deres perspektiver på forskellige områder, der vedrører dem, og også at løfte deres holdninger videre til beslutningstagere på alle niveauer.

Børnerådets inddragelsesarbejde foregår blandt andet ved hjælp af Børnerådets Børne- og Ungepanel, der består af ca. 2.000 børn, som rådet følger over en treårig periode. De besvarer et spørgeskema om forskellige emner, der vedrører børn og unges liv tre gange årligt. I Børnekonventionen står der, at børn har ret til at blive inddraget under hensyn til alder og modenhed. Børnerådet er af den opfattelse, at også de yngste børn har ret til at blive hørt og inddraget. Derfor arbejder rådet med et Minibørnepanel, hvor børn fra ca. 100 børnehaver giver deres holdninger til forskellige emner til kende ved hjælp af et talende spørgeskema. Både Børne- og Ungepanelet og Minibørnepanelets holdninger til og vaner med digitale medier kan du læse mere om i temaet *Børn, unge og medier* længere nede på siden.

Ud over den kvantitative viden, som rådet indsamler gennem de to paneler, gennemfører Børnerådet også kvalitative undersøgelser. Her inddrager rådet børn og unge, der har erfaringer med en særlig livssituation. I år har Børnerådet fx talt med unge, der har oplevet at være frihedsberøvede og børn og unge, der har været i Statsforvaltningen i forbindelse med deres forældres skilsmisse. Begge undersøgelser kan du læse mere om i temaet *børns møde med det offentlige system*. Hvis du er nysgerrig på Børnerådets inddragelse arbejde, kan du læse mere om det på [Børnerådets hjemmeside](#).

Børnerådet skal ifølge rådets lovgrundlag rådgive ministerier og Folketinget i børnerelaterede sager. Når Børnerådet skal bringe de unges holdninger og erfaringer videre, foregår det via en lang række kommunikationskanaler. Rådet afgiver fx hørings svar til Folketinget, når der introduceres ny lovgivning på børneområdet. Derudover målretter Børnerådet også undersøgelsesresultater til fagfolk, der arbejder med børn og unge, samt til kommunalpolitikere, der skal være med til at sikre, at de lokale rammer i fx skoler og daginstitutioner er, som de skal være. Du kan læse meget mere om Børnerådets arbejde i folderen [Sådan arbejder Børnerådet](#).

BØRNEPORTALEN

På Børneportalen kan børn og unge finde hurtig vej til den rigtige hjælp. Hjemmesiden samler en række rådgivningstilbud, sådan at børn og unge ét sted kan finde frem til netop den rådgivning, de har brug for og føler sig trygge ved. På den måde undgår de at skulle kontakte flere forskellige rådgivninger, før de når frem til den hjælp, der er bedst for netop dem.

Børneportalen indeholder også vejledning til børn og unge om, hvilke rettigheder de har på en række forskellige områder. FN's Børnekomité har tidligere kritiseret Danmark for at være for dårlig til at fortælle børn og unge om deres rettigheder. Det skal Børneportalen være med til at rette op på, og man kan for eksempel få klar besked om hele Børnekonventionen på hjemmesiden.

Ikke kun for børn

Hjemmesiden henvender sig til de 10-15-årige, men undersøgelser, Børnerådet har lavet i forbindelse med etablering af siden, har vist, at det er vigtigt, at de voksne omkring børn og unge også kender til de mange gode hjælpetilbud, der findes. Derfor er Børneportalen også god at kende for lærere, pædagoger, psykologer, sundhedspersonale og mange andre faggrupper, der er tæt på børn og unge i hverdagen. Også blandt sports- og fritidsforeninger kan man have brug for at vide, hvordan man kan hjælpe børn og unge, der har personlige eller familiemæssige vanskeligheder.

Et netværk af rådgivningstilbud for børn og unge

Børnerådet har samlet de mange rådgivningstilbud på Børneportalen i et netværk. Her bliver det blandt andet diskuteret, hvordan netværkene og Børneportalen kan blive endnu bedre til at støtte op om de mange børn og unge, der hver dag rækker ud efter hjælp og rådgivning. Netværket tæller ind til videre 20 organisationer.

For at kunne være et rådgivningstilbud, som Børneportalen henviser til, er der en række krav, som skal opfyldes. Rådgivningstilbuddet skal blandt andet være gratis og landsdækkende, man skal kunne være anonym, og så skal det være uddannet eller erfarent personale, som rådgiver. [Hele listen af krav kan ses på Børneportalen.](#)

Børneportalen er finansieret af satspuljemidler via Social- og Integrationsministeriet under projektet *Én indgang for alle*. Den er udviklet og bliver drevet af Børnerådet.

AKTIVITETER I 2015

Januar

[Debatindlæg om drenges omskæring i Jyllands-Posten](#)

Barnets bedste skal altid komme i første række. Rituel omskæring af drengebørn er i strid med FN's Børnekonvention. Børns Vilkår og Børnerådet mener derfor, at indgrebet kun bør finde sted, når barnet er gammelt og modent nok til at give et informeret samtykke. Det skrev Børnerådets formand sammen med Børns Vilkår i et debatindlæg til Jyllands-Posten.

Februar

[Det gode børneliv i dagtilbud](#)

Børnerådet gennemførte på opdrag fra det daværende Ministerie for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold en undersøgelse blandt de ca. 1.000 børn i Minibørnpanelet, for at få deres ord på, hvad der kendetegner det gode børnehaveliv.

[Hvordan taler man med børn om terror?](#)

I kølvandet på terrorangrebet i København og desværre igen senere i Paris og Bruxelles delte Børnerådet nogle gode råd til, hvordan man kan tale med børn om terror. Børnerådet mener ikke, at man skal skjule sådanne episoder for børn, men de skal hjælpes til at sætte det ind i en forståelsesramme, der passer til deres alder og modenhed.

Marts

[Debatindlæg af Per Larsen i Danske Kommuner](#)

Hvis vi virkelig vil forandre noget for de udsatte børn og unge, er der ingen tvivl om, hvor vi skal starte: Vi skal først og fremmest investere i inddragelse. Og det glædelige budskab er: Det behøver hverken være dyrt eller omstændeligt. Sådan sagde Per Larsen i et debatindlæg til Danske Kommunerne.

[Ekspertgruppe: Retten er ikke et sted for børn](#)

Børnerådet nedsatte sammen med Center for Seksuelle Overgreb på Rigshospitalet en ekspertgruppe med børn og unge, der har prøvet at vidne i retten, fordi de har været udsat for seksuelle overgreb. På baggrund af undersøgelsen har Folketinget netop vedtaget en ny lov, der hæver aldersgrænsen fra 12 til 15 år for, hvornår børn kan videoafhøres og dermed undgå at vidne i retssalen.

April

[Børneindblik nr. 1/15: Børnehavebørn vil hellere spille på iPad end lege med andre børn](#)

Undersøgelsen, som Børnerådet gennemførte i ca. 100 børnehaver i hele Danmark, sætter ord og tal på, hvor populær iPad'en er blandt de 4-6-årige. Undersøgelsen viser, at et flertal vælger iPad'en over leg med andre børn, men også at 63 pct. foretrækker en sjov legeplads frem for iPad'en, hvis de får valget.

Maj

[Børneindblik nr. 2/15: Unge handler på digital mobning](#)

Når unge oplever mobning på nettet, reagerer over trejferdedele. Det viste en landsdækkende undersøgelse fra Børnerådet blandt 2.000 elever i 7. klasse. Undersøgelsen viste også, at jo mere unge er tilstede på de sociale medier, jo oftere er de udsat for mobning.

Juni

[Rapport om børnehavebørns mediebrug](#)

Rapporten fra 2015 er et bidrag til debatten om de 4-6-årige børns brug af medier, og undersøgelsen kommer som noget nyt med børnenes egne fortællinger om og fortolkninger af deres medievaner. Undersøgelsen ser især på børnenes egne oplevelser med tablets: Hvad bruger de den til? Hvad kan de med den? Opfatter de den som legetøj? Og hvordan foretrækker de at bruge den – alene eller sammen med andre?

[Børnerådet på Folkemødet 2015](#)

Børnerådet satte til årets folkemøde en række beslutningstagere og fagfolk i stævne til debatter om blandt andet tvang i somatikken, børn og unges mediebrug og familiepolitik i børnehøjde. Derudover deltog Børnerådets formand Per Larsen i debatter om fx druk i medierne og om inddragelse af de mindste i børnehaverne.

Juli

[Børneindblik nr. 3/15: Stort medieforbrug kan skade unges trivsel](#)

Når unge er online på alle tider af døgnet, går det ud over deres koncentrationsevne og søvn. Det viste en landsdækkende undersøgelse fra Børnerådets Børne- og Ungepanelet. Undersøgelsen viste også, at telefonen er anledning til en følelse af stress. De unge fortæller blandt andet om en dobbelt stressfølelse: Dels kan det være et pres ikke at være online, og samtidig opleves forpligtigelsen til at være på som en byrde.

August

[Børnerådet og Cisilia spreder god stil på nettet](#)

I august lancerede Børnerådet sammen med sangeren Cisilia kampagnen *God stil på nettet*. Kampagnen satte fokus på digital mobning, blandt andet ved at de unge kunne lægge små videoer på Instagram med hashtagget [#godstilpånettet](#). Børnerådet kårede efterfølgende den bedste video, som vandt en koncert med Cisilia på deres skole. Det blev Nordbyskolen på Nykøbing Falster der [vandt konkurrencen med denne video](#).

September

[Temaundersøgelse: Børns møde med Statsforvaltningen](#)

Børn vil inddrages og sige deres mening, når deres forældre skal skilles. Men børnene efterlyser også bedre information om, hvad der skal ske, når de kommer i Statsforvaltningen, og hvad deres udtalelser skal bruges til. Det viser en undersøgelse blandt børn og unge, som har været til møde i Statsforvaltningen i forbindelse med deres forældres skilsmissegang, som Børnerådet med støtte fra VELUX FONDEN gennemførte i 2015.

Oktober

[Børneindblik nr. 4/15: For mange unge opsøger ikke hjælp, når de har brug for den](#)

Under halvdelen af unge i 15-års-alderen, der har oplevet sociale problemer hos dem selv, eller hos nogen de kender, søger hjælp. Det viste en undersøgelse i Børnerådets Børne- og Ungepanelet. Samtidig er der stor forskel på, hvordan drenge og piger vil reagere, hvis de oplever vold, seksuelle overgreb eller misbrugsproblemer i deres eget hjem eller i deres nære omgangskreds.

November

[Ekspertgruppe: Man har brug for både hjælp og held](#)

Danmark oplever et stigende antal børn under 18 år, der flygter fra deres hjemland og kommer til Danmark alene. De vil meget gerne være en del af det danske samfund, og de har klare ideer om, hvad der skal til for at hjælpe dem til et god tilværelse i Danmark. Men det er langt fra let, viser Børnerådets undersøgelse, som kaster lys over de uledsagede flytninges erfaringer.

December

[Temaundersøgelse: Jeg var faktisk en god dreng engang](#)

Det er både barskt og hårdt at være frihedsberøvet, når man er under 18 år. Det kan man læse om i Børnerådets undersøgelse blandt 53 unge mellem 15 og 19 år, der har været frihedsberøvede på en sikret institution eller i et fængsel. Mange af de unge fortæller, at frihedsberøvelsen er meget belastende psykisk, og nogle mener ligefrem, at de bliver psykisk syge af at være frihedsberøvede.

[Børneindblik nr. 5/15: Mere end hver fjerde ung har svært ved at tale med mor eller far](#)

Børnerådets undersøgelse tegner et billede af en generation, som rigtig gerne vil bruge tid sammen med de voksne, de bor sammen med, men 28 pct. af de unge savner tid med minimum én voksen derhjemme. Undersøgelsen viser også, at de unge, der synes, de bruger for lidt tid sammen med de voksne derhjemme, i højere grad også synes, at de voksne viser for lidt interesse for deres liv.

[Nyt Børneråd udpeget af social- og indenrigsministeren](#)

Børnerådet bliver udpeget for en treårig periode og medlemmerne skal repræsentere fagligheder, der tilsammen dækker alle dele af børns liv. Formand Per Larsen udtalte: "Det står højt på min liste at fortsætte vores bestræbelser på at styrke børneinddragelsen og at få udbredt kendskabet til børns rettigheder endnu mere. Jeg vil også fortsætte rådets fokus på de alt for besværlige overgange mellem myndigheder og systemer på en lang række af de områder, Børnerådet har undersøgt de seneste år. Her er der for mange børn, der kommer i klemme, og det ser jeg frem til at få gjort noget ved i den kommende rådsperiode." Du kan se rådsmedlemmernes CV på [Børnerådets hjemmeside](#).

[Børneindblik nr. 6/15: Unge fra økonomisk trængte familier trives dårligere end andre unge](#)

Undersøgelsen i Børne- og Ungepanelet viser markante forskelle mellem unge fra økonomisk trængte familier og unge fra familier med en bedre økonomi. Fx angiver mere end hver tredje ung fra en økonomisk trængt familie, at de er i dårligt humør eller irritable hver dag eller mere end en gang om ugen. Også livstilfredsheden er lavere blandt unge, der kommer fra familier med en dårlig økonomi.

KOMMENDE UNDERSØGELSER OG UDGIVELSER I 2016

Det ny-sammensatte Børneråd er stadig i gang med at planlægge årets aktiviteter, men ind til videre har rådet besluttet, at følgende undersøgelser skal gennemføres i 2016:

Temaundersøgelse om børn og unge i det somatiske system

Børn og unges retsstilling i det somatiske system bliver fra flere sider kritiseret som uklar og ikke eksisterende – særligt i de situationer, hvor personalet føler sig nødsaget til at fastholde et barn for at gennemføre en behandling. Derfor gennemfører Børnerådet i 2016 en undersøgelse blandt børn og unge i det somatiske system. Det er Børnerådets hensigt, at undersøgelsen gennem et børneperspektiv skal bidrage til diskussionen om børn og unges retsstilling.

Ekspertgruppe med børn i underholdningsbranchen

Børn optræder ofte i underholdningsbranchen, fx på teaterscenen, i et talentshow eller som filmskuespiller. Når børnene optræder, bliver de en del af en travl underholdningsverden, hvor børneperspektivet nemt kan forsvinde. Børnerådet vil derfor med ekspertgruppen videreformidle børnenes egne erfaringer med at være en del af underholdningsbranchen for derigennem at undersøge, om børnenes rettigheder tilsidesættes, når de arbejder med underholdning.

Undersøgelse i Minibørnepanelet om familie- og arbejdslivsbalancen

I Børnerådets Minibørnepanel spørger vi i 2016 børnehavebørnene om deres opfattelse af familie- og arbejdslivsbalancen. Der foregår løbende en debat om børnefamiliernes forhold, men hvordan oplever de mindste børn egentlig balancen mellem familie- og arbejdsliv derhjemme?

Undersøgelsen skal gøre os klogere på, hvordan de mindste ser på travlhed i familien, og hvilke oplevelser de har med at være syge og være fraværende eller være i børnehave imens. Vi spørger dem også om pasning derhjemme, og hvem der passer dem, hvis de er syge. Resultaterne bliver offentliggjort i løbet sommeren eller efteråret.

Undersøgelser i Børne- og Ungepanelet

I 2016 er der planlagt tre undersøgelser i Børne- og Ungepanelet. Den ene handler om familieliv, den anden om risikoadfærd og den tredje om vold. Undersøgelsen om vold er en del af en større kampagne, som Børnerådet gennemfører i samarbejde med Red Barnet, Børns Vilkår og DR med midler fra TrygFonden.

Resultaterne fra de forskellige undersøgelser i Børne- og Ungepanelet bliver udgivet i en række Børneindblik i løbet af året.

Familieliv

I undersøgelsen, der handler om familieliv, spørger vi blandt andet til de unges kendskab til deres rettigheder i familien. Vi stiller dem også en række spørgsmål, der handler om skilsmisse og bekymringer om skilsmisse. Resultaterne af denne undersøgelse bliver formidlet i løbet af foråret.

Risikoadfærd

I undersøgelsen om risikoadfærd, spørger vi ind til de unges brug af forskellige rusmidler, deres forhold til mad og træning, og om de har skadet sig selv med vilje. I formidlingen af undersøgelsen kigger vi også på sammenhænge mellem social og materiel afsavn og den unges potentielle

risikoadfærd, samt risikoadfærden set i sammenhæng med digital mobning. Undersøgelsens resultater bliver offentliggjort i løbet af sommeren og efteråret.

Børnerådets håndbog i børneinddragelse

Håndbogen er både en praktisk og teoretisk guide, der kommer bredt rundt om forskellige former for børneinddragelse. Den bygger på Børnerådets egne erfaringer med at inddrage børn og unge, samt på bidrag fra eksperter på området. Håndbogen er rettet mod fagprofessionelle og andre, der vil i gang med børneinddragelse, men som mangler redskaber til at komme i gang. Bogen retter sig også mod projektlederen i en kommune, der fx gerne vil inddrage børn og unge i processen med at forbedre forholdene på en skole.

Guidelines til offentlige myndigheder om inddragelse af børn

Når Børnerådet gennem årene har gennemført undersøgelser blandt børn og unge, er der nogle temaer, som børnene og de unge altid tager op. Et af de temaer er inddragelse – langt de fleste peger på, at de gerne ville have været inddraget meget mere i deres forløb eller sagsbehandling, hvad enten det handler om børn i psykiatrien, unge frihedsberøvede eller børn i Statsforvaltningen. Derfor vil Børnerådet i det kommende år – på baggrund af erfaringer fra de mange forskellige undersøgelser – udarbejde et sæt guidelines til offentlige myndigheder, der skal hjælpe til at styrke børneperspektivet i sagsbehandlingen og også styrke børneperspektivet i tilgangen til og samspillet med børn og unge.

DET NYE BØRNERÅD

Der blev i efteråret 2015 udpeget et nyt Børneråd, som officielt tiltrådte den 1. januar 2016. Nedenfor kan du møde medlemmerne af rådet og høre mere om nogle af de mærkesager, som rådsmedlemmerne vil arbejde for at fremme i løbet af deres tre-årige periode i rådet. Du kan også læse mere om de enkelte rådsmedlemmer på Børnerådets hjemmeside.

Per Larsen – Formand

Flygtningebørn i Danmark udmærker sig ved at være nogle af de allermest sårbare børn og unge, vi har, og derfor skal vi være særligt opmærksomme på de systemer, som denne gruppe havner i. Det er uanset, om de kommer her sammen med deres familie, eller om de kommer som uledsagede. Men det siger sig selv, at vi skal tage ekstra godt vare på de børn og unge, som har taget den lange tur til Danmark uden at have deres familie omkring sig.

De uledsagede flygtningebørn har ofte været igennem en lang og hård rejse, der har givet dem traumer med i bagagen. Derfor skylder vi dem at passe ekstra godt på dem og sikre dem et retfærdigt og omsorgsfuldt forløb. Det er ikke bare noget, vi synes i Børnerådet – det giver Børnekonventionen dem faktisk også ret til.

I vores årsberetning kan man læse om en undersøgelse, som Børnerådet for nylig har gennemført, hvor vi har talt med nogle af de unge, der har oplevet det danske asylsystem på egen krop. De unge fortæller os, at der er ting, som vi kan gøre bedre. Det er grundlæggende en gruppe unge, som gerne vil det danske samfund, men som står over for nogle udfordringer, før de føler, at de kan blive en del af det. De efterspørger nogle fællesskaber, der kan udfylde det tomrum, som savnet af familie og venner udgør. Lige nu møder de unge hovedsageligt professionelle og andre flygtninge, og derfor skal vi gøre mere for at etablere fællesskaber for dem, fx gennem foreningslivet, venskabsfamilier eller frivillige mentorordninger, så de unge får kontakt til danskere, der ikke repræsenterer 'systemet'.

Derudover skal vi sikre, at der altid udarbejdes en grundig, individuel afdækning af den uledsagede unges behov for særlig støtte. Det sker ikke i tilstrækkelig grad ude i kommunerne i dag, og sker det, foregår det alt for uensartet. Vi skal derfor sikre, at der tages ordentligt hånd om de unge, der kommer alene hertil – uanset hvilken kommune, der tager imod – sådan at de uledsagede børn og unge får de bedst mulige chancer for at blive fuldgældige medlemmer af samfundet.

Annette Due Madsen – Udpeget inden for området 'Børns opvækst og udvikling'

Børn og unge fortæller i mange undersøgelser, hvor meget stemningen i familien og deres forældres forhold til hinanden betyder for dem. I Danmark er der mange børn, der vokser op med konflikt mellem de voksne, og alt for mange børn vokser op i brudte familier.

Vi må derfor være langt mere opmærksomme på, hvordan vi kan sikre mere og bedre hjælp til familier – og særligt i de år, hvor der er små børn. Megen forskning viser, at de negative mønstre,

der opstår mellem forældre, og som senere kan føre til øget konflikt eller brud, ofte opstår, når børn er små.

Gentagne gange peger tal på, at andelen af forældre, der går fra hinanden, er overrepræsenteret i barnets første tre til fire leveår. Alligevel ved vi overordnet alt for lidt om, hvad der adskiller de forældre, der går fra hinanden, fra de forældre, der bliver sammen.

Derfor skal vi indsamle langt mere viden om, hvad der kan afhjælpe brud i familien. Vi skal se familielivet som et sundhedsområde og ikke kun som et privatområde. Som det er nu, er der først hjælp at hente, når forældrene ikke kan enes om, hvor barnet skal bo.

Hvis vi skal hjælpe børn forebyggende, skal der skabes tradition for, at vi kan hjælpe til at sikre trivslen mellem de voksne – trivsel i parforholdet giver trivsel i børnelivet. I en af Børnerådets undersøgelser siger børnene selv, at det at føle sig godt tilpas derhjemme er det mest afgørende for det gode børneliv. Derfor er forebyggelse af forældrekonflikter det samme som forebyggelse af mistro hos børnene.

Hvis forældrene imidlertid går fra hinanden, skal børnene inddrages langt bedre i processen. Børnene skal høres – det giver glattere børn – men undersøgelser viser også, at inddragelse af børnene giver forældre større vilje og lyst til at samarbejde. Brud og skilsmisser er altid de voksnes ansvar, men børneinddragelse har betydning for både børn og voksne.

Lene Møller

– Udpeget inden for området 'Børns sundhed'

I dag er det politiske ansvar for familiernes sociale, mentale og fysiske sundhed spredt på for mange hænder, der ikke i tilstrækkelig grad koordinerer deres indsatser. Hvis ikke vi skal have et familieministerium, bør et tværministerielt Børneudvalg genoprettes. Det kan være med til at sikre, at alle dele af det gode børneliv, herunder barnets liv i familien, tænkes ind i den lovgivning, der laves i Folketinget og udvikles i de forskellige ministerier.

Det er særligt et problem for barnets liv i familien, at fx arbejdsmarkedspolitikken ikke tænkes i sammenhæng med de beslutninger, der formuleres i Ministeriet for Børn. Forældrenes vilkår på arbejdsmarkedet har betydning for barnets trivsel i dagtilbuddet, og særligt har det betydning for, hvordan der kan drages omsorg for barnet under sygdom. Barnet har ret til at blive passet af sine forældre. Derfor skal forældrene have bedre muligheder for at passe deres syge børn – men de muligheder kan kun skabes i et samspil mellem politikområder, der lige nu ikke tænkes sammen.

Hvis vi giver forældrene nogle mere fleksible rammer på arbejdsmarkedet til fx at tage sig af deres syge børn, får vi også nogle mindre stressede forældre. Og Børnerådets egne undersøgelser peger på, at forældre, der er stressede, giver børn, der mistrives.

Der er meget, der tyder på, at det vil give en bedre balance i mange familier, hvis flere fædre end i dag tager barselsorlov. I Sverige og Norge, hvor langt flere mænd tager del i barslen, er fædrene også mere tilbøjelige til at tage barnets første sygedag og generelt træde mere ind i omsorgsrollen. Den kontakt og det bånd, der kan skabes i starten af barnets liv, fører rigtig mange gode ting med

sig. Fra ekstremer som lavere risiko for vold i relationen mellem far og barn til en mere lige fordeling af omsorgsopgaver i hjemmet.

Lone Beyer

– Udpeget inden for området 'Børn med særlige behov'

Tidlig indsats er et nøgleord for mig i mit arbejde i Børnerådet. Det betyder først og fremmest tidlig opsporing af børn, der er i fare for at ende i udsathed. Jo tidligere vi sætter ind over for udsathed, desto større virkning har indsatsen. Når børn starter i daginstitution eller skole, har de langt fra de samme forudsætninger for at udvikle sig i positiv retning.

Op mod hvert fjerde barn er sårbart eller udsat og har – kortvarigt eller langvarigt – brug for en særlig indsats for at kunne udvikle sig positivt. Et fællestræk ved de sårbare og udsatte børn er, at der er tale om børn, hvis opvækst og udvikling af den ene eller anden grund giver anledning til bekymring. Der skal derfor være en særlig opmærksomhed rettet mod disse børn, hvor der er en større risiko for, at de får det svært. En øget opmærksomhed giver mulighed for at arbejde rettidigt med de rigtige pædagogiske strategier, der understøtter børnenes muligheder for at udvikle sig som en del af børnefællesskabet. Hvis sårbare og udsatte børn identificeres tidligt og hurtigt og får den rette hjælp og støtte, er det ikke alene til gavn for barn og familie, men det kan også modvirke, at der senere skal sættes ind med mere indgribende – og også dyrere – tiltag.

For at den tidlige indsats skal lykkes, er det afgørende, at personalet har de rette faglige forudsætninger, og at den viden og de redskaber, de skal bruge, er til rådighed. Samtidig skal der skabes sammenhæng mellem daginstitutioner og skoler, så de børn, der har brug for hjælp, ikke kommer i klemme eller bliver overset ved overgangen mellem børnehave og skole. På den måde bliver skolen i stand til at tage godt imod barnet og give den rette hjælp til, at det enkelte barn kan blive en del af det nye børnefællesskab i skoleklassen.

Preben Siggaard

– Udpeget inden for området 'Børns skoleliv'

Børn har ret til at være en del af fællesskabet i folkeskolen. Det er det bedste argument for inklusion. I forhold til andre fremstående lande udskiller vi uforholdsmæssigt mange børn fra de almene klasser i Danmark.

Når vi i den danske folkeskole lige nu udskiller for mange børn, bunder det delvist i, at vi anskuer evnen til inklusion som noget, der skal være til stede hos det enkelte barn. Vi bør i stedet se evnen til inklusion, som en egenskab ved fællesskabet – og en egenskab, som kan opdyrkes i fællesskabet. Naturligvis skal de børn, der reelt har behov, gives de rette rammer – det har de ret til. Også hvis de rammer findes i en specialklasse eller på en specialskole. Men i forhold til lande, vi normalt sammenligner os med, placerer vi rigtig mange børn uden for 'normalen'.

For lærere i lande som Norge og Sverige er inklusionsdebatten fremmed, da de ser ganske anderledes på retten til at være en del af det 'normale'. Her er spørgsmålet om, hvor mange børn der udskilles, ikke et meningsgivende spørgsmål, da udgangspunktet er, at alle har ret til at være

med. Samtidig er udskillelse meningsløst i deres perspektiv, fordi det er i de 'normale' fællesskaber, at børn opbygger den modstandskraft, der fx kan være med til at bryde en negativ social arv.

Vi skal blive bedre til at lære *alle* børn, hvad inklusion er – og altså ikke kun de børn, der skal 'inkluderes'. Forældre til et barn, der har været udsat for mobning, er udmærket klar over, at mobning er et fælles anliggende – barnets omgivelser er både en del af problemet og løsningen. Sådant er det også med inklusion, og lige nu lykkes vi ikke i tilstrækkelig grad med den. Alt for mange bliver ekskluderet på inklusionens regning, og dermed bliver signalet til for mange børn, der af den ene eller anden grund befinder sig i en udsat position, at vi ikke magter at rumme dem. Det skal vi blive bedre til.

Sebastian Damkjær-Ohlsen

– Udpeget inden for området 'Børns kultur- og fritidsliv'

Børnefællesskaber eksisterer mange steder, og alle steder har de stor betydning for børnenes sociale udvikling og generelle trivsel i hverdagen. Der er stort fokus på børnefællesskaber i skole- og institutionsliv, og derfor er det særligt vigtigt for mig, at vi også støtter op om fællesskaberne i børn og unges fritidsliv.

Der er mange positive ting for børn og unge at hente i foreningslivet og andre organiserede fritidsaktiviteter. Fællesskaberne her går ofte på tværs af sociale og økonomiske skel – og det er fællesskaber, hvor det sociale aspekt i højere grad end det færdighedsmæssige aspekt kan dyrkes. Her kan der udvikles nogle børnefællesskaber som er givende for alle – også de børn for hvem færdighederne ikke falder så naturligt som for flertallet. Med en særlig indsats her kan vi inkludere endnu flere børn og unge i samfundet og imødekomme noget af den sociale marginalisering, vi ser i dag.

Det er derfor vigtigt, at der støttes op om foreningslivet, og at vi sørger for, at alle børn har mulighed for at dyrke de fællesskaber, der kan skabes uden for skolen, børnehaven og SFO'en. Det stiller nogle store krav til foreningerne, som skal være opmærksomme på, hvilke sociale værdier de giver videre, og hvilke fællesskaber de er med til at danne. Fx er det vigtigt, at det sociale aspekt balanceres med det færdighedsmæssige – uanset om man går til spejder, gymnastik eller fodbold. En træner, der råber og skælder ud, motiverer ikke til et positivt socialt fællesskab.

Også for udsatte unge kan fritidsaktiviteter være en positiv faktor. De unge har brug for særlig støtte til at komme med og føle sig betydningsfulde, og det kræver hjælp fra voksne. Men det kræver også fællesskaber, der ikke udelukkende er bundet op på færdigheder. Træneren, spejderlederen eller korlederen skal netop være den, der sætter en positiv retning for et inkluderende og givende børnefællesskab.

TinaMaria Larsen

– Udpeget inden for området 'Børns retsstilling'

Alle børn er lige for loven og skal behandles sådan. Det betyder, at alle børns rettigheder skal respekteres – også de allermest udsatte, som fx de frihedsberøvede unge eller de anbragte børn og

unge. Udsatte børn har krav på den hjælp, som servicelovens bestemmelser giver dem, og deres tarv skal altid komme først i vurderingen af, hvilken hjælp og støtte det enkelte barn skal have.

Det skal eksempelvis aldrig være en generel anbringelsesstrategi på tværs af en kommune, der afgør, at et barn kommer i netværkspleje og ikke på en døgninstitution. I forlængelse heraf må hovedargumentet for en særlig anbringelsesform ikke være økonomisk. Alle børn har ret til en individuel vurdering af deres behov, og barnets tarv skal altid prioriteres før bundlinjen.

De udsatte børn har i særdeleshed behov for at få individualiserede tilbud, hvor netop det enkelte barns særlige behov tages i betragtning. De allermest udsatte børns udfordringer er aldrig ens, og derfor må de løsninger, der bliver fundet til dem, også tilrettelægges individuelt.

Også når det handler om de udsattes ret til uddannelse, skal vi blive bedre til at tilrettelægge forløb med udgangspunkt i det enkelte barn. Helt generelt skal vi blive bedre til at sikre, at alle børn og unge kan udnytte deres skoleret. Nogle har måske et par år, hvor de har det så svært, at de ikke får noget ud af deres skole. De skal samles op i uddannelsessystemet. Det samme skal unge, der oplever at blive frihedsberøvede. Disse unge har om nogen behov for at videreføre deres uddannelse – eller ansføres til at påbegynde en.

Hvad de allermest udsatte unge *ikke* har brug for, er den dæmonisering, de udsættes for i mange sammenhænge. Tonen er hård over for de frihedsberøvede unge, men der mangler mange nuancer i debatten om kriminelle unge. De kan have gjort nogle frygtelige ting – men det skyldes næsten altid, at de selv har været udsat for noget frygteligt. Det skal vi hjælpe dem med at overvinde.

BØRN, UNGE OG DIGITALE MEDIER

De digitale medier fylder meget i børn og unges liv, og ofte trækker emnet overskrifter i medierne. Men hvordan oplever børn og unge selv deres digitale liv? Det har Børnerådet spurgt både børnehavebørn og teenagere om i to undersøgelser i 2015

Børnehavebørns brug af medier

Børn og medier (rapport) & Børneindblik 1/15 'Børnehavebørn vil hellere spille på iPad end lege med andre'

Børnerådet udgav i sommeren 2015 rapporten 'Børn og medier'. Rapporten er et bidrag til debatten om de 4-6-årige børns brug af medier, og undersøgelsen kommer som noget nyt med børnenes egne fortællinger om og fortolkninger af deres medievaner. Undersøgelsen fokuserer på børnenes egne oplevelser med tablets: Hvad bruger de den til? Hvad kan de med den? Opfatter de den som legetøj? Og hvordan foretrækker de at bruge den – alene eller sammen med andre?

Undersøgelsen var den første af sin slags, der udelukkende fokuserer på de yngstes egne oplevelser af deres mediebrug. Undersøgelsen blev gennemført i ca. 100 børnehaver i hele Danmark, og den sætter ord og tal på, hvor populær iPad'en er blandt de 4-6-årige. Undersøgelsen viser, at et flertal vælger iPad'en over leg med andre børn, men også at 63 pct. ville foretrække en sjov legeplads frem for iPad'en, hvis de fik valget.

Undersøgelsen tegner et billede af en gruppe børn, der bevæger sig hjemmevante rundt på tabletten. De bruger den især til at spille og se film på, men flere af børnene udforsker også mediets andre potentialer, fx ved at bruge den til at filme med og opfinde nye måder at bruge apps på. Mere end halvdelen af de 4-6-årige kender Youtube (53 pct.) og Netflix (60 pct.), og 51 pct. af børnene har selv prøvet at finde det, de ville se på Netflix. Desuden ser det ud til, at drengene er lidt mere vante end pigerne med at bruge tabletten alene uden hjælp fra voksne.

Mange af børnene er også godt klar over, at der er ting, de har brug for hjælp fra voksne til. Fx når det handler om at købe indhold. Her er kravet om en kode for børnene et tydeligt tegn på, at de skal spørge en voksen om hjælp. Derfor opfordrer Børnerådet til, at de apps og tjenester, som er rettet mod børn og unge, er gennemskuelige og letforståelige for børn. Både når det handler om 'in-app-køb' og andre køb på tablets, men også i forhold til reklamer og markedsføring rettet mod børn og unge – fx via videoblogs og Instagram.

Unge og medier – en undersøgelse i Børnerådet Børne- og Ungepanel

Børneindblik 2/15: Unge handler på digital mobning

Over trefjerdedele af de unge, der har oplevet digital mobning, har gjort noget ved det. Det viste en undersøgelse blandt 2.000 elever i 7. klasse i Børnerådets Børne- og Ungepanel. De unge bruger bl.a. hinanden og voksne til at tale med om mobningen. Undersøgelsen viste også, at jo mere unge er tilstede på de sociale medier, jo oftere er de udsat for digital mobning.

Digital mobning opleves af de unge som en særlig type mobning. Fx betyder muligheden for anonymitet, at mobningen kan ske uden en synlig afsender, og det kan være nærmest umuligt at slippe væk fra og bremse den meget synlige og lettilgængelige eksponering. Børnerådets undersøgelse pegede også på, at der hersker en særlig – ofte meget barsk – tone på de sociale medier.

Undersøgelsen viste, at krænkende eller sårende indhold på de sociale medier er velkendt blandt de unge. 21 pct. fortæller, at de har modtaget ondsindede private beskeder, og 23 pct. har oplevet, at nogen har sendt eller uploadet billeder eller video af dem uden deres samtykke. Mellem fire og otte pct. af de unge har oplevet at blive udsat for digital mobning flere gange om ugen eller et par gange om måneden. Og mellem syv og 22 pct. af de unge har oplevet andre blive udsat for digital mobning enten flere gange om ugen eller et par gange om måneden. Den digitale mobning kan fx være ondsindede beskeder, trusler eller deling af sårende billeder.

Børneindblik 3/15: Stort medieforbrug kan skade unges trivsel

Når unge er online på alle tider af døgnet, går det ud over deres koncentrationsevne og søvn. Det viste en undersøgelse i Børne- og Ungepanelet. Undersøgelsen viste også, at telefonen er anledning til en følelse af stress hos de unge – både når de har den ved hånden, og når de ikke har.

Unge er online som aldrig før, og størstedelen af de unge i Børnerådets undersøgelse fortæller, at de som oftest har telefonen lige ved hånden. Det gælder især pigerne, som også føler sig mest afhængige af deres telefon. De unges behov for at 'være på' opstår, fordi de gerne vil være til at komme i kontakt med, men mange oplever også et socialt pres i forhold til at være tilgængelig. Fx er de unge bekymrede for, at vennerne bliver fornærmede, hvis de ikke svarer på beskeder med det samme. De unge fortæller om en dobbelt stressfølelse: Dels kan det være et pres ikke at være online, og samtidig opleves forpligtigelsen til at være på som en byrde. Undersøgelsen viser også, at de unge, der bruger mest tid på medierne, også er dem, der oftest har svært ved at koncentrere sig og føler sig trætte om morgenen inden skole.

Mange af de unge multitasker, når de bruger deres telefon, fx laver de lektier eller taler med venner samtidig med, at telefonen er fremme. 40 pct. af de unge oplever, at deres multitasking kan gå ud over koncentrationen. Undersøgelsen viser, at de unge ikke er ene om at skabe både behov og vaner omkring deres medieforbrug. De unge nævner således ofte deres forældre som en af grundene til, at de har deres telefon på sig hele tiden. Og forældrene dukker også op som rollemodeller, når de unge taler om afhængighed, dårlige vaner og multitasking i forbindelse med medieforbruget.

BØRNS MØDE MED DET OFFENTLIGE SYSTEM

Børnerådet laver løbende undersøgelser, hvor vi afdækker, hvordan børn oplever mødet med det offentlige system. I 2015 har vi talt med børn og unge om deres liv i fængsler og på sikrede institutioner, deres møde med Statsforvaltningen, og hvordan unge uledsagede flygtninge oplever mødet med systemet.

Temaundersøgelse: Frihedsberøvede unge

Bedre hjælp og støtte

Der skal bedre hjælp og støtte til fra kommunen, hvis frihedsberøvede unge skal have en chance for at komme ud af kriminalitet og videre i livet. Det er et af budskaberne i Børnerådets rapport om frihedsberøvede unge, som er lavet med støtte fra VELUX FONDEN.

Det er både barskt og hårdt at være frihedsberøvet, når man er under 18 år. Det viser undersøgelsen blandt 53 unge mellem 15 og 19 år, der har været frihedsberøvede på en sikret institution eller i et fængsel. Mange af de unge fortæller, at frihedsberøvelsen er meget belastende psykisk, og nogle mener ligefrem, at de bliver psykisk syge af at være frihedsberøvede. Som Josefine på 16 år siger: ”Efter at jeg har været inde og sidde, så er min hjerne lidt lukket. Jeg tænker mig ikke så meget om. Altså, du er låst inde. Du har ikke noget at lave alligevel. Så vælger du bare at lukke helt af.”

De unges oplevelser er dog ikke entydigt dårlige. Flere fremhæver, at de har lært nye ting om sig selv og opdaget kompetencer, de ikke vidste, de havde. For mange betyder frihedsberøvelsen også, at de bliver motiverede til at starte på en frisk uden kriminalitet. De unges udvikling hænger dog tæt sammen med pædagogikken og det syn på de unge, som hersker på de enkelte institutioner og i fængslerne, og her oplever de unge store – og ikke altid befordrende – forskelle. Derfor ser Børnerådet gerne, at der etableres et bedre samarbejde mellem kommuner, regioner og Kriminalforsorgen, så grundlaget at anbringe de unge på og arbejde med deres udvikling i højere grad ensrettes ud fra pædagogiske principper.

Tidlig indsats er altafgørende

Stort set alle de unge i undersøgelsen har tidligere været i kontakt med det sociale system. Næsten halvdelen har været anbragt, og mange har oplevet, at de ikke har fået den hjælp, de har haft brug for fra kommunen, og som størstedelen af dem har efterspurgt. Derfor efterlyser Børnerådet også en bedre forebyggende indsats for de kriminalitetstruede børn og unge, men også at kommunerne har bedre snor i de unge under og efter deres frihedsberøvelse. Kommunerne skal blandt andet være med til at sikre, at de unge tilbydes den rette og rettidige hjælp på den anden side af en frihedsberøvelse.

Temaundersøgelse: Børns møde med Statsforvaltningen

Inddragelsen er vigtig

For at få et perspektiv på hvordan mødet med Statsforvaltningen ser ud i børnehøjde, har Børnerådet i 2014 og 2015 med støtte fra VELUX FONDEN gennemført en undersøgelse blandt 41 børn, der belyser, hvordan de oplever det system, staten har til at afgøre deres sag. Undersøgelsen viser, at børn vil inddrages og sige deres mening, når deres forældre skal skilles. Men børnene efterlyser også bedre information om, hvad der skal ske, når de kommer i Statsforvaltningen, og hvad deres udtalelser skal bruges til.

I undersøgelsen fortæller børnene, at de for hovedparten er glade for at komme i Statsforvaltningen. Langt de fleste føler sig godt behandlet, og for størstedelen er det en lettelse at få lov til at sige deres mening om forældrenes skilsmisse og de beslutninger, der bliver taget om dem. Der er dog stadig plads til mere inddragelse af børnene, der giver klart udtryk for, at det er noget, de sætter pris på – også selvom emnet er svært for dem.

Rammer og information

Udover mere inddragelse peger børnene også på andre områder, hvor der er plads til forbedring. De efterspørger blandt andet bedre fysiske rammer, der er mere børnevenlige. Og særligt fra børnene, der skal til børnesamtale, bliver der efterlyst bedre information om, hvorfor de skal til møde i Statsforvaltningen, hvad der skal ske, og hvad det, de siger, skal bruges til. Derfor mener Børnerådet, at børnesamtalen med fordel kan udvides til samtaleforløb, så børnene tilbydes flere samtaler, der sikrer, at man kommer omkring hele det forløb, som barnet gennemgår.

Ekspertgruppe: Unge uledsagede flygtninge

En sårbar gruppe, vi skal lytte til

I disse år oplever Danmark et stigende antal børn under 18 år, der flygter fra deres hjemland og kommer til Danmark alene. Børnene og de unge vil meget gerne være en del af det danske samfund, og de har klare ideer om, hvad der skal til for at hjælpe dem til et god tilværelse i Danmark. Men det er langt fra let, viser Børnerådets undersøgelse blandt uledsagede mindreårige, der er gennemført med støtte fra VELUX FONDEN. Undersøgelsen giver et indblik i, hvordan uledsagede mindreårige flygtninge oplever deres ankomst til Danmark, turen gennem asylsystemet og vejen ind i det danske samfund.

Det kræver ressourcer og styrke at flygte alene fra sit hjemland, samtidig kommer de fleste uledsagede børn og unge til Danmark med barske historier i bagagen. For nogle af de unge har den første tid i Danmark været utryk, og nogle er blevet mødt med mistillid fra myndighederne. Samtidig har flere også mødt fagfolk og frivillige, der har gjort en stor positiv forskel.

Kommunerne spiller en central rolle

De unge er meget optagede af at få opbygget et normalt hverdagsliv med uddannelse, fritidsliv og venner. Men det er svært at forstå det danske samfund og få etableret kontakt til etniske danskere. Og de unge understreger enstemmigt, hvor vigtigt det er at have en person at tale med og kunne søge hjælp hos. Derudover efterlyser de venskabsfamilier og mentorer.

Børnerådet mener, at kommunerne skal være garanten for, at der er kontinuitet i den støtte, de unge får – civilsamfundet kan kun løfte en del af opgaven. Kommunerne kan med fordel lære af hinanden, da nogle kommuner er vant til at løfte opgaven, mens det for andre er en helt ny udfordring. Derudover kan der være behov for, at kommunerne kan få hjælp til at håndtere opgaven fra centraladministrationen.

Opholdstilladelsen skal gælde for en længere periode

De unge oplever et stort pres, når de skal ansøge om at få deres opholdstilladelse forlænget eller søge om en ny. Zakir, der kom til Danmark som 12-årig, forklarer det sådan: ”Det er bare ekstremt svært, når man vokser op i et land, hvor der er krig, og folk måske har psykiske problemer. Hvordan skal de så klare at få fx et års midlertidig opholdstilladelse og prøve at integrere sig? Man har brug for både hjælp og held.”

Derfor mener Børnerådet, at opholdstilladelser som minimum skal gælde indtil barnet fylder 18 år og for de ældste ansøgere for minimum to år ad gangen. Sådant en model vil skabe langt mere kontinuitet i de unges liv, så de kan koncentrere sig om at udvikle personlige og faglige kompetencer, der rustet dem til livet som voksen.